

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 484 din data de 27.07.2022

Dosar nr.: 9A/2021 conexat cu dosar nr. 736/2020

Autosesizarea nr.: 2607 din 05.04.2021 conexată cu petiția nr. 6333/13.10.2020

Instituția care s-a autosesizat: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

Petent:

Reclamat: S.C. LUKOIL ROMANIA S.R.L.

Obiect: posibilă faptă de discriminare prin afișarea unui anunț/mesaj, într-un loc public (o benzinărie Lukoil din localitatea Bungetu, județul Dâmbovița), în care se face referire la anumite caracteristici fiziologice ale femeii într-un mod denigrator/ofesator la adresa persoanelor de gen feminin

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul membrului Colegiului Director care s-a autosesizat

Cătălina Olteanu – membru al Colegiului director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, cu adresa de corespondență în mun. București, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, sector 1, adresă de e-mail: support@cncd.ro

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul părții reclamate

S.C. LUKOIL ROMANIA S.R.L., cu sediul în municipiul București, str. Siriului nr. 20, Corp A, sector 1 și adresă de e-mail: office@romania.lukoil.com

II. Procedura de citare

3. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. În dosarul nr. 736/2020 s-a invocat, din oficiu, excepția lipsei calității procesuale active a petentului, aducându-se la cunoștința acestuia dispozițiile art. 7 alin. 1 din Ordinul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării nr. 144/2008 privind Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, potrivit cărora *“persoana interesată este fie persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva sa, fie una din persoanele prevăzute la art. 8 alin.1 și 2 sau alte persoane care au un interes legitim în combaterea*

discriminării și reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare”. Petentul nu a transmis un punct de vedere cu privire la excepția invocată.

5. În dosarul 9A/2021, prin adresa înregistrată sub nr. 4752/22.06.2021 a fost citată partea reclamată, pentru termenul stabilit de Consiliu la data de 29.06.2021, ora 15.00, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea virusului SARS-CoV-2 ședința de audiere desfășurându-se online pe aplicația Zoom..

6. Procedură legal îndeplinită.

7. La termenul de audieri partea reclamată a fost prezentă prin reprezentant legal.

8. Partea reclamată a depus un punct de vedere, înregistrat sub nr. 4890/29.06.2021.

9. La dosarul cauzei s-au anexat următoarele înscrisuri: print screen / captura cu anunțul/mesajul afișat în interiorul benzinăriei Lukoil din localitatea Bungetu, județul Dâmbovița și articolul apărut pe site-ul www.pov21.ro

III. Susținerile părților, conform obiectului dosarului

Susținerile petentului – Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

10. În cuprinsul autosesizării înregistrată sub nr. **2607/05.04.2021** Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării menționează că obiectul dosarului nr. 9A/2021 îl reprezintă afișarea pe ușa toaletei de femei din cadrul benzinăriei Lukoil Bungetu în cursul lunii octombrie 2020 a următorului anunț:

„Cu stimă

**Vă rugăm nu schimbați tampoane sau OB în incinta stației
Rușine să ducem mizeria dumneavoastră”**

Susținerile părții reclamate

11. Prin punctul de vedere înregistrat cu nr. 4890/29.06.2021, partea reclamată susține că în data de 12.10.2020, angajat al companiei partenere care administrează SDC Bungetu, a fost atenționat de o persoană care dorea să folosească toaleta pentru femei cu privire la faptul că toaleta era foarte murdară și că aceasta nu putea fi utilizată în condiții igienice, din cauză că au fost lăsate tampoane folosite pe podea; angajatul sesizat a verificat starea toaletei și a constatat că într-adevăr aceasta fusese folosită și lăsată impropriu utilizării deoarece în ambele toalete și în holul din fața lor erau aruncate tampoane folosite, fără a se încerca măcar minimum de împachetare a acestora de către clienta care le-a folosit, fapte ce au dus la urme de sânge inclusiv în spațiile din jurul lor; mai mult, în aceeași împrejurare, au fost găsite tampoane folosite aruncate/pete de sânge și în exteriorul SDC Bungetu.

12. Partea reclamată arată că, în conformitate cu procedurile Societății, a procedat de urgență la curățarea/igienizarea toaletelor, respectiv spațiului exterior, deși nu are pregătirea necesară gestionării deșeurilor medicale și activităților de curățare și debarasare a deșeurilor medicale.

13. Partea reclamată menționează că activitatea de curățare și igienizare a toaletelor este realizată de către vânzătorii stațiilor aflați în tura respectivă și presupune în mod obișnuit verificarea orară a toaletelor și debarasarea gunoierului,

curățarea/igienizarea obiectelor sanitare, podelelor și pereților cu substanțe folosite pentru spații cu tranzit ridicat, dar non-medicale.

14. În continuare, partea reclamată susține că, nefiind la primul incident de acest fel (întrucât SDC Bungetu este o stație de tranzit folosită zilnic de sute de persoane pentru facilitățile de toaletă), fără a se consulta cu șeful ierarhic superior și fără a verifica procedurile Societății în acest sens, a întocmit anunțul care face obiectul autosesizării, cu scopul de a atrage atenția asupra necesității respectării măsurilor de igienă (aruncarea tampoanelor folosite la coșul de gunoi); anunțul a fost afișat o perioadă relativ scurtă de timp (aproximativ 2 ore, pe interiorul ușii toaletei), fiind îndepărtat imediat în cadrul măsurilor obișnuite de verificare a activității de către reprezentanții societății partener; în acest interval de 2 ore afișul a fost fotografiat de persoane care au folosit toaleta în condiții normale de igienă (după curățarea acesteia) și care au ales să posteze pe rețelele de socializare respectivul anunț.

15. Partea reclamată susține că modalitatea de redactare a anunțului, deși precară și în total dezacord cu procedurile Societății, permite înțelegerea scopului solicitării, respectiv aceea de a nu mai arunca pe jos materialele de igienă feminină.

16. Partea reclamată susține că modul nefericit de redactare a anunțului se datorează cu precădere lipsei de experiență a lui în deservirea clienților, acesta fiind de puțin timp angajat ca operator în SDC Bungetu (aproximativ un an), precum și lipsei evidente de cunoștințe în domeniul comunicării cu clienții.

17. Partea reclamată susține că societatea a implementat la nivel intern un Regulament privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare/hărțuire prin care este interzisă orice discriminare directă sau indirectă față de un salariat, colaborator sau client, discriminare prin asociere, hărțuire sau faptă de victimizare, bazată pe criterii de rasă, cetățenie, etnie, culoare, limbă, religie, origine socială, trăsături genetice, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare cu HIV, opțiune politică, situație sau responsabilitate familială, apartenență ori activitate sindicală, apartenență la o categorie defavorizată.

18. Partea reclamată menționează că societatea are reguli clare privitoare la afișarea și amplasarea mesajelor informative din stațiile de distribuție, iar angajații din stații, atât cele aflate în directă administrare, cât și cele date în administrare, sunt instruiți asupra regulilor și necesității conformării; de asemenea, societatea are încheiat cu fiecare partener care operează o stație de distribuție carburanți din rețeaua LUKOIL în România un contract care stabilește termenii și condițiile în care partenerul poate opera respectiva stație de distribuție carburanți și respectarea tuturor prevederilor, instrucțiunilor, deciziilor Societății, precum și legislația aplicabilă.

19. Cu privire la obiectul autosesizării, partea reclamată susține că imediat ce a luat la cunoștința de incident, chiar înainte de a apărea în spațiul public, Societatea a luat măsurile necesare și adecvate pentru verificarea și asigurarea conformității, în acord cu normele legale aplicabile și cu procedurile interne ce au în vedere întreaga rețea de stații de distribuție carburanți, inclusiv: a dispus verificarea de urgență a tuturor afișelor amplasate în fiecare stație, constatând că a fost un eveniment izolat; a realizat cercetări asupra evenimentului și a solicitat explicații partenerului care administrează SDC Bungetu; a dispus măsuri contractuale de sancționare a partenerului pentru nerespectarea procedurilor Societății; a dispus reinstruirea tuturor angajaților proprii, dar

și cei ai partenerilor asupra respectării instrucțiunilor Societății privitoare la afișele informative din stațiile de distribuție carburanți.

20. Partea reclamată precizează că de la incident și până în prezent Societatea verifică în mod constat respectarea instrucțiunilor, atât prin vizitele de verificare efectuate de personalul Societății, cât și prin verificarea de la distanță prin mijloacele video din stație (acolo unde este posibil).

21. În continuare partea reclamată susține că, deși Societatea dezaprobă total modul de atenționare privind menținerea igienei în toalete, totuși păstrarea igienei în toaletele din stațiile de distribuție carburanți reprezintă o preocupare constantă a Societății (spre exemplu, la o stație de tranzit, precum SDC Bungetu, sunt aproximativ 400 de persoane care folosesc zilnic toaleta, dintre care numai maxim 200 reprezintă clienți LUKOIL, restul fiind călători în tranzit care folosesc facilitățile de toaletă puse la dispoziție gratuit de Societate).

22. Partea reclamată arată că în cadrul postărilor pe rețelele de socializare, s-a constatat cu surprindere și dezamăgire că publicul larg nu conștientizează efortul pe care personalul stațiilor îl depune pentru menținerea igienei în toalete, considerând aceste spații ca niște facilități publice pe care au dreptul să le folosească fără nicio restricție sau condiționare (în conformitate cu dispozițiile legale, obligativitatea de a asigura facilități de toaletă incumbă doar spațiilor de tip restaurant/bar, menținerea toaletelor implicând eforturi umane și financiare care nu sunt acoperite de cei care folosesc aceste facilități); mai mult, chiar postările din rețelele de socializare confirmă cele menționate mai sus, mai exact faptul că majoritatea persoanelor care și-au exprimat punctul de vedere au recunoscut public că nu sunt clienți LUKOIL, ci doar folosesc toaletele atunci când se află în tranzit, numeroase femei declarând chiar că vor veni să arunce tampoanele în stație, ca și cum acesta ar fi un act normal de conduită pe teritoriul unei proprietăți private; de asemenea, numeroase persoane s-au exprimat în sensul că personalul din stație trebuie să își facă treaba „mai bine”, fără să cunoască că nu există personal dedicat și că vânzătorii fac aceste activități în paralel cu deservirea la casa de marcat și alimentarea cu carburant.

23. În raport cu situația de fapt prezentată mai sus, caracterul izolat al incidentului, pregătirea profesională a lui, partea reclamată solicită constatarea faptului că incidentul analizat nu a fost gândit să aducă atingere drepturilor recunoscute de lege femeilor, iar în raport de timpul extrem de scurt de afișare a anunțului, partea reclamată solicită constatarea abilității Societății, în acord cu normele și procedurile adecvate, de a identifica și remedia într-un termen foarte scurt orice incident de natură a putea fi considerat ofensator fata de clienți, respectiv neconform față de prevederile legale.

24. În final partea reclamată arată că simpla propagare în mediile de socializare a afișului nu este de natura să atribuie o încadrare juridică a faptei și să conducă la o eventuală sancționare a Societății pe motiv de discriminare, nefiind îndeplinite cele 4 condiții pentru ca fapta să constituie discriminare, mai ales că accesul la toalete nu a fost în niciun fel îngădit, permițându-se folosirea acestora în condiții normale și egale pentru toți clienții.

III. Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil/jurisprudența

25. Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

- **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată**
- art. 2 alin. (1): *„Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.*
- art. 2. alin. (8): *„Prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.*
- art. 15: *„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ura rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*
- art. 26 alin. (1): *„Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.”*
- **Constituția României, revizuită:**
- art. 1 alin (3): *“România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”*
- art. 16: *“(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. (2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”*
- art. 29 - Libertatea conștiinței: *“(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale. (2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc”*
- art. 30 - Libertatea de exprimare: *(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*
- **Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:**
- art.10 alin. (1): *“Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare”.*
- art. 10 alin. (2): *“Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea*

teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești”.

➤ art. 14 - Interzicerea discriminării: *“Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice alta situație.”*

➤ **Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului**

➤ art. 1 - Interzicerea generală a discriminării: *“1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.”*

➤ **Directivile UE privind tratamentul egal**

- Directiva 75/117/CEE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin
- Directiva 76/207/CEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă
- Directiva 86/378/EC privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială
- Directiva 92/85/CEE pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează
- Directiva 97/80/EC privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe motive de sex
- Directiva 2000/43/EC (Directiva egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă)
- Directiva 2000/78/EC (Directiva egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă)
- Directiva 2004/113/EC Privind egalitatea de tratament între femei și bărbați în afara pieței muncii (accesul la bunuri și servicii)
- Directiva 2006/54/EC (republicată) Privind principiul egalității de șanse și tratament între bărbați și femei în materia încadrării în muncă și a muncii
- Directiva 2010/18/UE Privind concediul parental
- Directiva 2010/41/UE Privind principiul egalității între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă

➤ **Rezoluția 47/4 cu privire la Managementul igienei menstruale, drepturile omului și egalitatea de gen, adoptată de Consiliul Drepturilor Omului în data de 12 iulie 2021**

“Exprimându-și îngrijorarea cu privire la efectul negativ al problemelor de sănătate legate de igiena menstruației și lipsa accesului la informații adecvate și tratament legat de acest aspect,

(...)

Profund îngrijorat de faptul că lipsa accesului la servicii adecvate de apă și canalizare, în special pentru managementul igienei menstruale, în școli, locuri de muncă, centre de sănătate și facilități și clădiri publice, afectează negativ egalitatea de gen și exercitarea drepturilor omului de către femei și fete, inclusiv dreptul la educație, la sănătate și la condiții de muncă sigure și la participarea la viața publică,

Conștient de faptul că tăcerea, stigmatizarea, concepțiile greșite și tabuurile din jurul menstruației, lipsa accesului adecvat la produse de igienă menstruală sau la îngrijiri

medicale și medicamente pentru identificarea și tratarea problemelor de sănătate legate de igiena menstruală, precum și absența unei educații adecvate privind managementul igienei menstruale subminează demnitatea, drepturile și bunăstarea femeilor și fetelor și, prin urmare, constituie un obstacol în calea realizării egalității de gen,

Subliniind că situațiile de criză economică, umanitară și de sănătate, inclusiv pandemia coronavirus (COVID-19) și izolarea socială și economică care rezultă din aceasta, impactul social și asupra sănătății, exacerbează provocările existente la adresa managementului igienei menstruale, în special pentru femeile și fetele cu dizabilități, Menționând că gestionarea produselor de management al igienei menstruale utilizate este adesea neglijată, ceea ce duce la practici de eliminare inadecvate și nesigure și conducând la condiții de viață nesănătate și degradarea mediului, precum și la riscuri pentru sănătate,

(...)

1. Solicită statelor să se asigure că femeile și fetele au acces la servicii adecvate, la facilități, informații și produse pentru un management optim și eficient al igienei menstruale, inclusiv prin luarea de măsuri: (f) să desfășoare campanii de publicitate și de conștientizare pentru a combate stigmatizarea, rușinea, stereotipurile și normele sociale negative în jurul menstruației și igienei menstruației, cum ar fi cerința ca femeile și fetele să se izoleze în timpul menstruației sau să poarte uniforme școlare închise, pentru a promova o cultură în care menstruația este recunoscută ca fiind sănătoasă și naturală și pentru a se asigura că bărbații și băieții sunt, de asemenea, incluși în inițiative educaționale;

(...)

3. Decide să convoace o discuție pe tema managementului igienei menstruale, drepturile omului și egalitatea de gen la cea de-a cincizecea sesiune, invitând statele, organizații din societatea civilă, agenții ale Națiunilor Unite, femei și fete și alte părți interesate relevante să abordeze punerea în aplicare a obligațiilor statelor în temeiul dispozițiilor relevante ale normelor internaționale privind drepturile omului și să discute provocările și cele mai bune practici în acest sens și solicită Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului să pregătească un raport de sinteză privind discuția de grup și să o prezinte Consiliului pentru Drepturile Omului la a cincizeci și treia sesiune;”

IV. 26. Principiile de analiză

26.1. Potrivit art. 2 alin.1 din O.G.137/2000 republicată, pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile;
- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege.

26.2. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al O.G. nr. 137/2000: „exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”). În conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, comparația poate fi și ipotetică, nu doar situațiile concrete

pot fi comparate. Acest lucru rezultă clar și din prevederile *Directivei 2000/43/EC* care definesc discriminarea directă prin următoarele: „Se consideră că are loc o discriminare directă atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât a fost sau ar fi (s.n.) o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice.” (art. 2 alin. 2 lit. a).

26.3. Prin nediferențiere judecătoria Curții Europene a Drepturilor Omului înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: „**art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară**” (*Marckx împotriva Belgiei*, 13 iunie 1979, §32) sau „**analoagă**” (*Van der Musselle împotriva Belgiei*, 23 noiembrie 1983, §46) ori „**relevant similară**” (*Fredin împotriva Suediei*, 18 februarie 1991, §60), ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară” (*Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit*, 30 iulie 1998, §75).

26.4. Curtea Europeană de Justiție a statuat principiul egalității ca unul din principiile generale ale dreptului comunitar.

26.5. În sfera dreptului comunitar, principiul egalității exclude ca situațiile comparabile să fie tratate diferit și situațiile diferite să fie tratate similar, cu excepția cazului în care tratamentul este justificat obiectiv (vezi *Sermide SpA v. Cassa Conguaglio Zucchero and others*, Cauza 106/83. 1984 ECR 4209, para 28; *Koinopraxia Enoseon Georgikon Synetairismon Diacheir iseos Enchorion Proionton Syn PE* (Cauza C-149/96 *Portugal vs. Council* 1999 ECR I-8395 para.91).

26.7. Potrivit jurisprudenței sale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, legat de articolul 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că discriminarea presupune **tratarea diferită, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, a unor persoane aflate în situații relativ similare** (a se vedea cauza *Orsus și alții v. Croația*, hotărârea din 16.03.2010, precum și cauza *Willis v. Marea Britanie*, nr. 36042/97, § 48, ECHR 2002 IV). Articolul 14 nu interzice ca Statele membre să trateze diferit grupuri de persoane cu scopul de a corecta „*inegalități de fapt*” între acestea.

26.7. Conform legislației în materie de nediscriminare din România, un aspect definitoriu al discriminării îl constituie criteriul interzis de legiuitorul național prin art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 („*rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată*”), „sau orice alt criteriu” - sintagmă care oferă posibilitatea reținerii oricărui alt criteriu nespecificat de lege, în săvârșirea unei fapte de discriminare.

26.8. Conform cazuisticii CEDO, criteriile trebuie să reprezinte caracteristici personale pe baza cărora persoane sau grupuri de persoane pot fi deosebite unele de altele (*Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei*, 7 decembrie 1976, §56). „Art. 14 nu protejează împotriva oricărui tratament diferențiat, ci doar împotriva acelorora care se bazează pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală ori pe «statut», pe baza cărora o persoană sau un grup de persoane se diferențiază între ele” (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §55), menționând că noțiunea „orice altă situație” trebuie să se interpreteze cât mai larg posibil (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §56-61), cu atât mai larg cu cât dreptul atins este considerat a fi mai important (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §62).

26.9. Discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre

criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării.

26.10. De asemenea, o faptă poate fi considerată faptă de discriminare doar dacă atinge un drept, oricare dintre cele garantate de tratate internaționale ratificate de România sau cele prevăzute de legislația națională.

26.11. **Prin raportare la art. 15 din O.G. 137/2000, Colegiul va analiza dacă fapta sesizată constituie un comportament manifestat în public care vizează atingerea demnității ori/și crearea unei atmosfere de intimidare, ostilă, degradantă, ofensatoare, îndreptată împotriva unei persoane din cauza unei caracteristici personale (criteriu de discriminare).** Dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane.

26.12. Pentru a decide dacă un anumit tratament este sau nu degradant în sensul art. 3 al Convenției europene a drepturilor omului, CEDO examinează dacă scopul aplicării lui este acela de a umili sau înjosi victima și dacă, prin efectele produse, a fost adusă o atingere personalității acesteia, într-o manieră incompatibilă cu art. 3 (*a se vedea, în acest sens, Raninen împotriva Finlandei, Decizia din 16 decembrie 1997, Reports 1997-VIII, pag. 2.821-22, paragraful 55*). Pe de altă parte, în contextul dreptului de a nu fi supus discriminării și sub acest din urmă aspect, corelativ unui tratament injust, ostil, umilitor sau degradant, trebuie reținut elementul de apreciere de la care un comportament reprobabil ar fi calificat ca ostil, injust până la tratament degradant, astfel cum au statuat instanțele de contencios european, fosta Comisie pentru Drepturile Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

V. Motivele de fapt și de drept. Aplicarea principiilor la speță

27. Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării reține că autosesizarea înregistrată sub nr. 2607 din 05.04.2021 conexată cu petiția nr. 6333/13.10.2020, relevă o situație care ar fi putut leza demnitatea personală a persoanelor de sex feminin.

28. În drept, Colegiul director trebuie să aprecieze în ce măsură obiectul sesizării este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată, potrivit atribuțiilor și domeniului de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Astfel, Colegiul director analizează în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în primă instanță, elementele art. 2 al O.G. nr. 137/2000, republicată, cuprins în Capitolul I Principii și definiții al Ordonanței și, subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, conform art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională.

29. În fapt, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării este chemat să se pronunțe asupra caracterului potențial discriminatoriu al afișării unui mesaj denigrator la adresa femeilor, făcând trimitere la o stare fiziologică/biologică a femeii.

30. În analiza prezentei sesizări, Colegiul director se raportează și la **Rezoluția 47/4 cu privire la Managementul igienei menstruale, drepturile omului și egalitatea de gen**, adoptată de Consiliul Drepturilor Omului¹ în data de 12 iulie 2021, rezoluție în care - pentru prima dată – Organizația Națiunilor Unite se concentrează pe sănătatea menstruală ca parte a egalității de gen și a respectării drepturilor omului. În cadrul Rezoluției 47/4², printre alte acțiuni, Consiliul solicită statelor să se asigure că femeile și fetele au acces la facilități, informații și produse adecvate pentru gestionarea optimă și eficientă a igienei menstruale și îndeamnă statele să desfășoare campanii de informare și conștientizare pentru a combate stigmatizarea, rușinea, stereotipurile și normele sociale negative legate de menstruație și igiena menstruală, să promoveze o cultură în care menstruația este recunoscută ca fiind sănătoasă și naturală și să se asigure că bărbații și băieții sunt, de asemenea, incluși în toate inițiativele educaționale.

31. În cadrul panelului³ organizat în 2022 pe tema managementul igienei menstruale, drepturile omului și egalitatea de gen, Consiliul Drepturilor Omului admite că: *„(...) în întreaga lume, femeile și fetele, în toată diversitatea lor, continuă să se confrunte cu bariere în accesarea sănătății menstruale, care sunt înrădăcinate în negarea drepturilor lor umane. Femeile și fetele continuă să fie expuse stereotipurilor de gen și stigmatizării cu privire la funcțiile naturale și biologice, cum ar fi menstruația, alăptarea și menopauza. Menstruația, în special, este adesea considerată și stigmatizată ca ceva impur și rușinos și care trebuie ascuns. Ca urmare, menstruația este adesea trăită de întreaga diversitate a femeilor și fetelor în mod negativ și cu jenă, afectându-le autonomia și capacitatea de a face alegeri cu privire la aspecte care sunt legate de ciclul lor menstrual, de la căutarea de informații și servicii de îngrijire a sănătății, până la ce produse menstruale, cum și dacă să participe sau nu activ la viața culturală, socială, economică și publică. Această situație întărește discriminarea structurală și sistemică bazată pe gen și inegalitatea. Normele și practicile sociale și de gen discriminatorii legate de menstruație împotriva femeilor și fetelor, cum ar fi interdicțiile de a participa la adunări religioase, cerințele de izolare sau izolarea autoimpusă și excluderea din activitățile zilnice, sunt comune în multe contexte. (...) De asemenea, există credințe și practici negative în multe societăți în sensul că o fată este pregătită pentru căsătorie după primul ciclu menstrual, care le expun la un risc crescut de a avea copii, căsătorii forțate, violență sexuală și sarcini timpurii și neintenționate, punându-le în pericol parcursul educațional și oportunități economice, încălcându-le drepturile și punându-le viața în pericol.”*

32. Cu ocazia celei de-a 50-a sesiuni a Consiliului pentru Drepturile Omului, în cadrul discuției statelor privind gestionarea igienei menstruale, drepturile omului și egalitatea de gen, Organizația Mondială a Sănătății⁴ a solicitat statelor să recunoască și să încadreze menstruația ca o problemă de sănătate, nu o problemă de igienă - o problemă de sănătate cu dimensiuni fizice, psihologice și sociale și una care trebuie

¹ Consiliul Drepturilor Omului a fost înființat în baza rezoluției Adunării Generale a ONU adoptată la 15 martie 2006 și a început să funcționeze efectiv la data de 19 iunie 2006, înlocuind Comisia Drepturilor Omului, după 60 de ani de activitate; este constituit din 47 de state membre cu drept de vot; CDO este un organ subsidiar permanent al Adunării Generale ONU.

² <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2FRES%2F47%2F4&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>

³ <https://media.un.org/en/asset/k1n/k1n7rezbmh>

⁴ <https://www.who.int/news/item/22-06-2022-who-statement-on-menstrual-health-and-rights>

abordată pe parcursul întregii vieții - de înainte de menstruație până după menopauză; să recunoască că sănătatea menstruală înseamnă că femeile și fetele și alte persoane care au menstruație au acces la informații și educație despre aceasta și la produsele menstruale de care au nevoie, la instalații de apă, canalizare și la îngrijire competentă atunci când este necesar; să recunoască că este normal a trăi, a studia și a munci într-un mediu în care menstruația este văzută ca fiind pozitivă și sănătoasă și nu ca ceva rușinos (...).

33. Colegiul director a analizat petiția din perspectiva art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

34. Colegiul director constată incidența art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată, speța de față putând fi catalogată un comportament manifestat în public, de natură să creeze o atmosferă degradantă, umilitoare sau ofensatoare față de fete și femei, lezând dreptul la demnitate al persoanelor de sex feminin.

35. Colegiul director constată faptul că afișarea pe ușa toaletei de femei din cadrul benzinăriei Lukoil Bungetu a mesajului: „Cu stimă, Vă rugăm nu schimbați tampoane sau OB în incinta stației. Rușine să ducem mizeria dumneavoastră” lezează demnitatea femeilor și fetelor, perpetuând un tipar de gândire potrivit căruia menstruația⁵ este o murdărie rușinoasă, inducând astfel un sentiment de inferioritate și de umilință.

36. În continuare, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la obiectul sesizării. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

37. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

38. Ingerința să fie prevăzută de lege

38.1. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu *art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000* potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că ambele texte normative sunt

⁵ Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române menstruația este: hemoragie fiziologică din mucoasa uterină, care apare la femeia adultă în mod regulat și periodic, începând din epoca pubertății, cu întreruperi temporare în perioadele de sarcină și de alăptare, și până la menopauză, când dispare definitiv.

previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

39. Ingerința să urmărească un scop legitim

39.1. Raportat la scopul legitim urmărit, prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de genul acestora. Protecția demnității unei persoane aparținând unui grup de persoane constituie un scop legitim într-o societate democratică.

39.2. Ca urmare, în speța de față Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

40. Necesitatea ingerinței

40.1. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

40.2. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”). Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (*Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.*) În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (*vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49.*)

41. În ceea ce privește elementele luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare, Colegiul director va examina: obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, locul în care au fost făcute declarațiile, persoana / funcția autorului declarației.

42. Obiectivul urmărit de reclamat

42.1. Obiectivul urmărit este important: a dorit partea reclamată să disemineze opinii legate de genul feminin ori a urmărit doar informarea publicului cu privire la poziția acestuia privind un subiect de interes public? (*vezi cauza Jersild c. Danemarca*)

42.2. La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

42.3. Cu privire la scopul urmărit prin mesajul supus prezentei analize, **Colegiul director** ia act de punctul de vedere al părții reclamate depus la dosarul cauzei și **constată că nu se pot reține apărările acesteia** (precum că anunțul a fost întocmit cu scopul de a atrage atenția asupra necesității respectării măsurilor de igienă, mai exact aruncarea tampoanelor folosite la coșul de gunoi și nu pe jos, în contextul în care o persoană de sex feminin ar fi aruncat în mod impropriu produse utilizate de igienă feminină în toaletele destinate femeilor în Stației de Distribuție Carburant Bungetu - stație de tranzit folosită zilnic de sute de persoane pentru facilitățile de toaletă), **având în vedere că în mod evident anunțul nu se referă la păstrarea curățeniei, ci se referă la interzicerea utilizării produselor de igienă menstruală în incinta benzinăriei, într-**

un mod umilitor, conducând la crearea unui sentiment de inferioritate a persoanelor care aparțin genului feminin.

42.4. În acest sens Colegiu director reține că mesajul părții reclamate nu are un caracter informativ de interes pentru opinia publică (nu a avut rolul de a informa publicul cu privire la un subiect de interes public și nici nu s-a urmărit acest aspect).

42.5. Prin lecturarea mesajului, Colegiul director reține faptul că se perpetuează stereotipuri de gen⁶, astfel cum au constatat și experții Organizației Națiunilor Unite, la Geneva, în data de 5 martie 2019, înainte de Ziua Internațională a Femeii, solicitând comunității internaționale să rupă tabu-ul în jurul sănătății menstruale și să ia măsuri concrete pentru a se asigura că practicile discriminatorii sunt eliminate și că sănătatea menstruală a femeilor și fetelor este protejată (*“Stigma și rușinea generate de stereotipurile menstruației au impact grav asupra tuturor aspectelor drepturilor omului ale femeilor și fetelor, inclusiv dreptul la egalitate, sănătate, locuință, apă, salubritate, educație, libertate de religie sau convingeri, condiții de muncă sigure și sănătoase și de participare la viață culturală și publică fără discriminare”*⁷).

42.6. Referitor la stereotipurile privind menstruația, Colegiul director observă inclusiv faptul că în anumite culturi există credința că femeile sunt necurate în timpul menstruației și trebuie să facă o baie rituală (de exemplu, Mikvah evreiesc) pentru a se purifica înainte de a putea avea relații intime cu un bărbat.⁸

42.7. Colegiul director observă că în România, așa cum reiese din proiectul de lege privind facilitarea accesului la educație a tinerelor din medii defavorizate și sprijinirea unor persoane fără adăpost prin acordarea unui stimulent financiar pentru procurarea de produse de igienă⁹, **“menstruația este un aspect destul de tabu și există o corelație între sărăcie și lipsa accesului la produsele pentru menstruație.** Aproximativ între 1.070.000 și 1.490.000 de femei trăiesc în sărăcie deci în consecință nu au acces constant la produsele pentru menstruație. Aceasta se răsfrânge și asupra a peste 350.000 de fete aflate în pubertate și adolescență. Accesul precar la produse și informații legate de o îngrijire adecvată creează o serie de probleme medicale și sociale. Pe lângă aceasta, impactul social al lipsei de produse și informații adecvate pentru îngrijire este și el semnificativ - poate duce la absențe școlare și retragerea din activitățile zilnice de teamă de a nu fi ostracizate. Astfel, conform cercetării¹⁰ naționale derulate în perioada iulie-septembrie 2018, de către SyndexRomânia și Institutul de Cercetare a Calității Vieții în vederea stabilirii unui coș minim de consum pentru un trai decent pentru populația României, necesarul lunar și costul lunar al absorbantelor determinat pentru o familie de referință de doi adulți salariați și doi copii, din mediul urban este:”

Produs	Total cost lunar (lei)	Unitate de măsură	Cantitate lunară/familie	Preț unitar
Absorbante	12,69	10 bucăți – 1 pachet	2,4	5,29”

⁶ Stereotipurile de gen reprezintă una dintre cauzele profunde ale inegalității de gen și afectează toate domeniile societății. Așteptările stereotipe bazate pe norme prestabilite pentru femei și bărbați, fete și băieți, le limitează aspirațiile, opțiunile și libertatea și, prin urmare, trebuie eliminate.

⁷ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2019/03/international-womens-day-8-march-2019womens-menstrual-health-should-no?LangID=E&NewsID=2425>

⁸ <https://jwa.org/encyclopedia/article/female-purity-niddah>

⁹ https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?nr=372&an=2021

¹⁰ <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/14759.pdf>

Pe plan internațional, încă din 2018 în Scoția¹¹ produsele de igienă intimă la menstruație sunt oferite gratuit în școli, licee și universități; de asemenea, la sfârșitul anului 2020, Scoția devine prima țară din lume care pune la dispoziție în mod gratuit tuturor femeilor produse de igienă intimă destinate acestora¹². Astfel, tampoane și absorbante pot fi găsite gratuit în anumite locuri publice.

În Noua Zeelandă, în anul 2021, toate școlile au fost dotate cu produse pentru menstruație, la fel și în UK.¹³

43. Contextul în care a avut loc

43.1. Colegiul director reține că **mesajul/anunțul** care reprezintă obiectul analizei a fost afișat în data de **12.10.2020, pe interiorul ușii toaletei destinate femeilor din cadrul Stației de Distribuție Carburant Bungetu** timp de aproximativ 2 ore, interval în care afișul a fost fotografiat de terțe persoane și postat pe rețelele de socializare.

44. Conținutul anunțului

44.1. Anunțul care formează obiectul prezentei analize conține mesajul „**Cu stimă, Vă rugăm nu schimbați tampoane sau OB în incinta stației. Rușine să ducem mizeria dumneavoastră**”.

44.2. Colegiul director ia act de susținerile părții reclamate, potrivit căreia modalitatea de redactare a anunțului este precară și în total dezacord cu procedurile Societății LUKOIL România S.R.L.

45. Unde a fost afișat/postat anunțul

45.1. Anunțul a fost afișat pe interiorul ușii toaletei destinate femeilor din cadrul Stației de Distribuție Carburant Bungetu.

45.2. **Anunțul a fost fotografiat și postat pe rețele de socializare, fiind ulterior preluat în cadrul unei știri pe site-ul <https://pov21.ro>.**

45.3. Colegiul director reține că **fapta sesizată îndeplinește caracterul unei fapte săvârșite în public, astfel:**

- **anunțul a fost realizat cu intenția de a transmite un mesaj care să ajungă la cunoștința publicului, chiar dacă mesajul s-a adresat doar clienților benzinăriei, în speță fetelor și femeilor;**
- **mesajul a fost distribuit pe rețele de socializare care, prin natura lor, sunt accesibile publicului; mesajul a constituit subiectul unui articol intitulat “Mesaj ipocrit la adresa femeilor, afișat într-o benzinărie Lukoil. A devenit femeia modernă dezgustătoare?”, publicat pe site-ul <https://pov21.ro>; ca urmare, informația conținută de anunțul în cauză a capătat un caracter public¹⁴;**

¹¹<https://www.theguardian.com/uk-news/2018/aug/24/scotland-to-offer-free-sanitary-products-to-all-students-in-world-first>

¹²<https://www.mediafax.ro/externe/prima-tara-din-lume-care-va-oferi-gratuit-produse-menstruale-21085928>

¹³<https://edition.cnn.com/2020/06/04/asia/new-zealand-period-poverty-schools-intl-hnk/index.html>

¹⁴ Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 4546 din data de 27 noiembrie 2016, s-a pronunțat cu privire la natura de spațiu public a rețelei de socializare Facebook: “(...) Vastitatea unei rețele de socializare presupune, raportat la natura, particularitățile și scopul acesteia, că utilizatorii nu dețin proprietatea spațiului efectiv de publicare, neputând estima și cu atât mai puțin controla întinderea acestui spațiu, care, astfel, capătă caracter public și accesibilitate potențială. Prin urmare, nu se poate reține că rețeaua de socializare Facebook ar fi un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică, întrucât cutia poștală electronică este controlabilă de către proprietar, sub aspectul conținutului informațional transmis, respectiv depozitat, în timp ce Facebook este o rețea de socializare (informațională) publică, receptivă perpetuu în web (internet), bazată pe un site web la care utilizatorii se pot înscrie și interacționa liber cu alți utilizatori, deja înscriși. Așadar, fapta constând în sloganul postat pe pagina rețelei de

45.4. În lipsa unor prevederi expres prevăzute de O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, respectiv în legislația privind contravențiile, pentru determinarea caracterului public al faptei vom proceda la utilizarea prevederilor art. 152 din Codul penal al României, care arată că: *”Fapta se consideră săvârșită ”în public” atunci când a fost comisă: într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană; în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane; în loc neaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane; într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante; prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că acest fapt ar putea ajunge la cunoștința publicului.”*

46. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare Colegiul director se va raporta și la elemente legate de calitatea specifică pe care o poate avea autorul mesajului analizat (*ziarist, politician, membru al opoziției, funcționar public, etc*) sau persoana lezată (*politician, funcționar public, magistrat, persoană privată, grup parlamentar, etc*), precum și mijlocul prin care a fost difuzat mesajul (*presa scrisă, televiziune, radio, mediu online etc.*).

46.1. Colegiul director ia act de faptul că mesajul suspus prezentei analize a fost atribuit în mediul online companiei Lukoil, neavând din acest punct de vedere relevanță faptul că a fost întocmit de către un angajat al companiei, fără acceptul superiorilor săi. Astfel, **Colegiul director reține faptul că partea reclamată este o companie multinațională cunoscută**, potrivit informațiilor de pe site-ul <https://lucoil.ro> **LUKOIL Romania fiind unul dintre cei mai semnificativi jucători de pe piața petrolieră și o societate cu peste 3000 de angajați; astfel, prin renumele său, partea reclamată poate influența atitudinea unei comunități, motiv pentru care trebuie să manifeste o rigoare potrivită în toate formele de comunicare din societatea românească.**

47. Colegiul director apreciază că, deși anunțul pus pe ușa unei toalete dintr-o benzinărie din mediul rural a avut un impact limitat, doar asupra celor care au frecventat toaletele în intervalul orar în care a fost afișat, totuși distribuția sa în mediul online, cu atribuirea sa companiei Lukoil ca emitent, a condus fără dubiu la un impact semnificativ asupra publicului cititor (având în vedere numărul mare de persoane la care a ajuns prin distribuția pe rețele de socializare).

48. În speța de față, Colegiul director constată că se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, întrucât mesajul supus prezentei analize a condus la lezarea demnității persoanelor de gen feminin.

socializare îndeplinește exigența juridică privind „caracterul public” întrucât, pe de o parte, mesajul a fost postat pe o rețea de socializare care prin natura sa este destinată accesului public/oricărui utilizator (utilizator existent – eventual „prieten”; utilizator nou – potențial „prieten” sau utilizator „intermediat”), în fața unui anumit număr de persoane, și, pe de altă parte, mesajul a fost postat cu intenția parvenirii la cunoștința utilizatorilor publici ai paginii (în mod direct a „prietenilor” și indirect a celor care ar avea acces mijlocit) și, pe cale de deducție logică, categoriei protestatarilor (fapt de rezultat neîndoielnic din adresarea mesajului „asta să înțeleagă protestatarii”). Caracterul public al faptei imputate reclamantului rezultă și din consecințele efective și directe ale postării în discuție, în măsura în care, urmare a accesării paginii de socializare a recurentului de către anumiți utilizatori (asociați publicului), mesajul a devenit accesibil publicului larg, neutilizator al rețelei de socializare în cauză, prin diseminarea acestuia în mass-media.”

49. În acest punct este necesar să reiterăm faptul că, astfel cum rezultă din reglementările internaționale și din prevederile constituționale din România, caracterul inviolabil al libertății de exprimare afirmă statutul de drept aprioric, indiscutabil și nenegociabil al persoanei, căruia nimeni și nimic nu trebuie să-i aducă atingere. Inviolabilitatea nu exclude, ci chiar le presupune, o serie de „îndatoriri și responsabilități” ale persoanei care își exercită libertatea de exprimare, precum și anumite limite ale exercitării dreptului, în numele interesului public, comun ori particular. Exercițarea libertății de exprimare, ca și a altor drepturi fundamentale, trebuie făcută cu bună-credință și în raport de interesul public și de drepturile celorlalți.

50. Având în vedere natura cauzei, Colegiul director se raportează și la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscută în general sub denumirea de Convenția europeană a drepturilor omului), ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, care prevede în art.10 că: *”orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare”* și precizează în mod expres limitele acestui drept în alineatul 2 al aceluiași articol: *”exercitarea acestor libertăți {n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei} ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru (...) protecția reputației sau a drepturilor altora.”*; ca urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut.

51. În doctrina de specialitate privitoare la dreptul la opinie și exprimare, precum și la exercitarea acestuia, se remarcă sub acest aspect Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice (publicat în Colecția de Legi și Decrete IV/1974) care, prin art. 19 alin. 3, stabilește că „exercițiul libertății de exprimare comportă îndatoriri speciale și responsabilități speciale și că poate fi supusă anumitor restricții care trebuie să fie expres stabilite prin lege și sunt necesare: respectul drepturilor sau reputației altora; salvagardării siguranței naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice”.

52. Privind legalitatea restrângerii libertății de exprimare, situația din România este cât se poate de clară. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al Ordonanței de Guvern nr. 137/2000, republicată, cu sancțiuni evidente.

53. Colegiul director ia act de faptul că demnitatea persoanei nu constituie numai un drept fundamental în sine, ci reprezintă însuși temeiul drepturilor fundamentale:

- Declarația universală a drepturilor omului din 1948 a inclus demnitatea umană în preambulul său *“(...) întrucât recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor egale și inalienabile constituie fundamentul libertății, al dreptății și al păcii în lume”*;
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2000), la art. 1, stipulează că *”Demnitatea umană este inviolabilă. Aceasta trebuie respectată și protejată.”*;
- În hotărârea sa din 9 octombrie 2001 în cauza C-377/98, Țările de Jos/Parlamentul European și Consiliu, Rec. 2001, p. I-7079, punctele 70-77, Curtea de Justiție a confirmat faptul că dreptul fundamental la demnitatea umană face parte din dreptul Uniunii;
- În Constituția României, demnitatea este consacrată ca valoare prin art. 1 alin. 3.;

- Prin Decizia nr. 1.109 din 8 septembrie 2009, Curtea Constituțională a statuat cu valoare de principiu că „drepturile și libertățile fundamentale ale cetățeanului sunt valori constituționale ce se întemeiază pe demnitatea umană și libera dezvoltare a personalității umane”;
- “Curtea (n.n. Constituțională) a statuat că demnitatea umană este un concept specific aplicabil doar persoanelor fizice, recunoscând, astfel, natura umană a individului (Decizia nr. 1.109 din 8 septembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 678 din 9 octombrie 2009). Această orientare a Curții este confirmată odată cu Decizia nr. 1.576 din 7 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 32 din 16 ianuarie 2012, când aceasta a statuat că „dignitatea umană este un atribut inalienabil al persoanei umane” și că este o „valoare intrinsecă a ființei umane”. De aceea, Curtea trage concluzia că demnitatea umană este o valoare supremă a statului de drept (Decizia nr. 841 din 2 octombrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 723 din 25 octombrie 2007) (...). Demnitatea umană nu este definită ca un drept distinct în jurisprudența Curții, ci mai degrabă ca un principiu director, ca o valoare supremă a statului.”

54. Având în vedere motivele expuse mai sus, Colegiul director constată că se întrunesc cumulativ elementele constitutive ale unei fapte de discriminare prevăzute art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, apreciind că în cauză a fost încălcată demnitatea umană a persoanelor de sex feminin.

55. Colegiul director reiterează că măsura constatării și sancționării faptei supuse prezentei analize este necesară într-o societate democratică în care demnitatea umană este garantată ca valoare supremă a legii fundamentale și a democrației, conform art. 1 alin. (3) din Constituția României, respectarea demnității umane a persoanelor fiind un scop legitim urmărit de stat. Măsura este proporțională cu scopul urmărit, astfel constatarea contravenției și aplicarea unei sancțiuni sunt proporționale cu necesitatea protecției demnității umane a persoanelor.

56. În stabilirea cuantumului amenzii Colegiul director se raportează la prevederile art. 26 din O.G. nr. 137/2000, republicată și aplică amenda contravențională de 5.000 lei față de partea reclamată, având în vedere următoarele:

- a) discriminarea sesizată a vizat un grup de persoane;
- b) discriminarea de gen este o formă gravă de discriminare, conform jurisprudenței CEDO în domeniu;
- d) partea reclamată este o companie multinațională, cu vizibilitate în România;
- e) au fost luate măsuri de remediere pe plan intern;
- e) partea reclamată nu a mai fost sancționată anterior de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

57. Privind sancționarea faptelor de discriminare, Colegiul director are în vedere prevederile directivelor Uniunii Europene în domeniu, care solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Proporționalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege. Colegiul director subliniază în acest sens că trebuie înțeles cu adevărat că scopul sancționării unor fapte care aduc atingere unor

drepturi și principii, cum ar fi dreptul la nediscriminare, este în sensul corectării unor asemenea fapte și prevenirii săvârșirii lor în viitor.

Față de cele de mai sus, în temeiul art.20 alin.(2) din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate constituie fapte de discriminare, potrivit art. 2 alin. 1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată;

2. Aplicarea amenzii contravenționale în cuantum de 5.000 lei către S.C. LUKOIL ROMANIA S.R.L., potrivit art. 26 alin. (1) din O.G nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, coroborat cu art. 8 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;

3. Recomandă părții reclamate formarea și sensibilizarea angajaților cu privire la discriminarea de gen.

4. O copie a prezentei hotărâri va fi transmisă petentului, cu adresa de e-mail:

5. O copie a prezentei hotărâri va fi transmisă părții reclamate;

6. O copie a prezentei hotărâri se va comunica Administrația Finanțelor Publice Sector 1 București pentru încasarea amenzii.

V. Modalitatea de plată a amenzii

Amenda se va achita la Administrația Finanțelor Publice Sector 1 București. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar).

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile de la comunicare, la instanța de contencios administrativ, potrivit *O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare* cu modificările și completările ulterioare, republicată și *Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ*.

Membrii Colegiului director prezenți la ședința de deliberări:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru,

BABUȘ RADU – Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru
JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

Redactată și motivată: CO/SMD

Data redactării: 28.03.2023

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.